

Ka efikasnijim mehanizmima podrške migrantima čiji status nije regulisan

Kakvo je trenutno stanje u Srbiji?

Prinudne migracije stanovništva sa ratom zahvaćenog područja Bliskog Istoka bitno su obeležile društvena kretanja tokom proteklih nekoliko godina. S obzirom na to da je Srbija geografski pozicionirana duž zapadnobalkanske rute, koja je glavna migraciona ruta od Bliskog Istoka i Turske do zemalja Evropske unije, suočena je sa porastom broja ljudi koji kroz nju prolaze ili se u njoj zadržavaju. Prema podacima Komesarijata za izbeglice i migracije Republike Srbije (KIRS), samo tokom 2015. godine ukupno 579.518 migranata ušlo je u Srbiju, od kojih je većina izbegla iz Sirije, Iraka i Avganistana (KIRS, 2015). U Srbiji postoji ukupno 17 prihvatnih centara, od kojih su najveći Krnjača (u blizini Beograda), Preševo, na granici Srbije i Makedonije, kao i Šid i Adaševci, na granici sa Hrvatskom.

Iako je, nakon sklapanja sporazuma između Evropske unije i Turske, u martu 2016. godine i zatvaranja granica Austrije, Slovenije i Hrvatske, zapadnobalkanska migraciona ruta zatvorena i masovne migracije formalno zaustavljene, nevladine organizacije čije su aktivnosti usmerene na migracije, izvestile su da su izbeglice i dalje nastavile da pristižu u Srbiju (Praxis, 2016). Situacija se nije promenila ni u 2017. godini. Samo tokom januara 2017. godine policija je registrovala 485 osoba koje su iskazale nameru da zatraže azil. Prema raspoloživim podacima Visokog ko-

mesarijata UN za izbeglice (UNHCR), u Srbiji se 25. januara 2017. godine nalazilo 6.346 migranata u centrima za azil i prihvatnim i tranzitnim centrima, dok se van centara nalazilo 1.054 migranata (UNHCR, 2017).

Na koje načine je bezbednost iregularnih migranata ugrožena?

Migraciona kriza pokrenula je mnoga pitanja koja se odnose na različite aspekte ljudske bezbednosti. U posebno teškom položaju nalaze se iregularni migranti u Srbiji, koji nemaju status tražilaca azila, a odlazak u drugu zemlju im je onemogućen usled zatvorenih granica. Ova grupa suočena je sa sve tri vrste pretnji, sadržanih u konceptu ljudske bezbednosti (UN General Assembly, 2012):

- ▶ pretnje po fizičku sigurnost i ugrožavanje života ljudi,
- ▶ pretnje po ekonomsku sigurnost i zadovoljenje različitih životnih potreba, odnosno rizik od izloženosti siromaštvu i deprivaciji,
- ▶ pretnje kojima su ugrožena različita ljudska prava, a posebno pravo na kulturnu specifičnost i identitet, od strane šire društvene zajednice.

Popunjenost centara za azil i prihvatnih i tranzitnih centara, 25. januara 2017. godine

Izvor: UNHCR, 2017.

Šta može da učini civilni sektor?

Tokom migrantske krize ključnu ulogu u pružanju različitih vrsta usluga podrške migrantima imale su brojne lokalne i međunarodne organizacije civilnog društva. Te usluge podrške obuhvatale su obezbeđivanje hrane, vode, odeće i obuće, medicinsku pomoć, pravnu zaštitu, kao i usluge prevoza od graničnih prelaza do prihvatnih centara. Iako je važno da organizacije civilnog društva nastave sa dosadašnjim radom na pružanju pomoći iregularnim migrantima koji se nalaze u Srbiji, ovaj model bi ipak trebalo da se u određenoj meri promeni. Naime, odgovornost za pružanje usluga podrške trebalo bi da na sebe preuzme država, kako bi se osigurala njihova trajnost, odnosno kako ne bi prestale da postoje sa prestankom rada neke od organizacija na teritoriji Republike Srbije.

Šta su pokazali nalazi istraživanja?

Podaci sa terena potvrđuju izloženost iregularnih migranata višestrukim rizicima. Nalazi istraživanja koje je tokom aprila i maja 2016. godine sprovedla SeConS grupa za razvojnu inicijativu (Babović, 2016) jasno ukazuju na to da je bezbednost migranata koji su primorani da se zadrže u Srbiji veoma ugrožena.

Većina migranata je tokom čitavog puta bila suočena sa strahom za sopstveni život, kao i za život svoje porodice. Kako bi se stiglo na krajnje odredište, u neku od zemalja Zapadne Evrope, treba preći dugačak put i prevazići brojne prepreke. Taj put podrazumeva vožnju preopterećenim čamcima na otvorenom moru, najčešće tokom noći, zatim kretanje kroz teško prohodne šume, po veoma lošim vremenskim uslovima, bez dovoljno hrane i vode.

„Na čamcu koji je imao 9 metara bilo je 60 osoba, zato se on slabo kretao i bilo je veoma opasno... To se sve dešavalo noću, na otvorenom moru...Veoma sam se plašila, tu je bilo najstrašnije, a ne može niko da ti pomogne ako ti se nešto desi. Mi samo želimo da živimo opuštenije, da imamo dom.“

(migrantkinja iz Avganistana)

„Krenuli smo iz Turske spasilačkim čamcem... Na čamcu nas je bilo oko 75, putovali smo 3 sata i to je bio veoma težak put...Najteže je bilo u Makedoniji, tu smo došli pešačeći preko planina oko 6 sati. Imali smo samo vodu, hranu uopšte nismo imali...“

(migrantkinja iz Sirije)

„Najteže je bilo čekati dva sata u redu kako bismo dobili malo hrane ili flašu vode. Videla sam jednog čoveka koji je hteo da se ubije jer nije mogao da dobije dovoljno hrane za svoju decu. U kampu je postojalo pravilo da morate da čekate dva sata u redu kako biste dobili hranu, bez obzira na to da li ste dete ili odrasla osoba. Ja sam imala novca, pa sam mogla da kupim hranu, ali za one koji nisu imali novca je stvarno bilo veoma teško.“

(migrantkinja iz Sirije)

Putujući bez ličnih dokumenata, migranti su bili primorani da koriste neregularne načine da pređu određene deonice puta, pa su često morali da plaćaju krijumčarima kako bi ih od jednog mesta prevezli na drugo. Put je bio posebno težak za decu

i stare osobe. Oni koji nisu mogli da se dovoljno brzo kreću putevima kojima bi ih krijumčari sprovodili, često su ostajali prepušteni samima sebi.

„Neki ljudi iz naše grupe bili su previše umorni da nastave da se kreću, bio im je potreban odmor, ali krijumčari nisu hteli da ih čekaju, tako da smo samo otišli bez njih.“

(migrant iz Sirije)

Posebno je problematičan slučaj iregularnih migranata koji se nalaze na prostoru između dva najprometnija putnička terminala u Beogradu, železničke i autobuske stanice. Prema raspoloživim podacima, samo na ovom prostoru svakodnevno boravi do 1300 izbeglica i migranata (Mašina, 2016). Uslovi u kojima oni borave su sasvim nehumani, posebno u zimskom periodu, kada su temperature veoma niske a padavine česte.

„Na deindustrijalizovanom prostoru koji sad služi kao parking na kojem rade bivše mašinovođe, koji su „restrukturiranjem“ izgubili prvobitni posao, mogu se videti desetine ljudi koji se danonoćno okupljaju oko vatre, jedinog izvora toplote, ogrnuti ćebadima, bez zimske odeće i obuće. Prostor je potpuno neadekvatan za boravak ljudi, voda i struja nisu dostupni, prozori i vrata su razvaljeni, vatre se neprekidno lože unutra i napolju“

(Mašina, 2016)

Šta država može da učini?

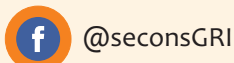
- ▶ Država bi trebalo da unapredi međunarodnu saradnju, a posebno saradnju sa susednim zemljama, u cilju što efikasnije regulacije migracionih tokova i zaštite prava migranata. Posebnu pažnju potrebno je posvetiti unapređenju mera prevencije i zaštite od krijumčarenja i trgovine ljudima, kao i različitim merama zaštite dece, a naročito maloletnih lica bez pratnje.
- ▶ Potrebno je unaprediti sistem evidencije iregularnih migracija, kako bi se kreirale adekvatne mere podrške i stvorila osnova za dugoročnu društvenu integraciju.
- ▶ Potrebno je sprovesti sve neophodne mere zaštite iregularnih migranata i pomoći im da uđu u regularne tokove – da dobiju lična dokumenta, kako bi mogli da ostvare pravo na zdravstvenu i socijalnu zaštitu, pravo pa rad, kao i pravo na obrazovanje.

SeConS

grupa za razvojnu inicijativu

SeConS grupa za razvojnu inicijativu je nezavisna organizacija stručnjaka, osnovana sa ciljem da doprinese dugoročnom socio-ekonomskom razvoju i poboljšanju životnih uslova pojedinaca i društvenih grupa u Srbiji i regionu. Nastala je 2005. godine kao inicijativa grupe sociologa i sociološkinja koji su se godinama bavili pitanjima društvenog razvoja na univerzitetima i u organizacijama civilnog društva u zemlji i inostranstvu. SeConS danas okuplja interdisciplinarne eksperte i ekspertkinje, koji sprovode empirijska istraživanja, analiziraju politike i procese, izazove i specifične društvene i ekonomske kontekste, gradeći pouzdanu bazu za dalju izradu metodologija, preporuka i mera koje doprinose razvoju i implementaciji nacionalnih, regionalnih i lokalnih politika. SeConS obrazuje, osnažuje i obučava druge organizacije i predstavnike institucija, a kvalitet rada i ekspertiza SeConS-a prepoznati su i izvan granica zemlje.

Tel: +381 11 412 12 57
Fax: +381 11 344 73 86
office@secons.net

Reference:

- ▶ Babović, M. (ur) (2016) *Are institutions providing human security*, Citizens' network for peace, reconciliation and human security
- ▶ Komesarijat za izbeglice i migracije (2015) *Bilten o povećanom prilivu migranata u Republici Srbiji* Januar – decembar 2015, Beograd, dostupno na: http://www.kirs.gov.rs/docs/aktuelno/20160119_newsletter_sr.pdf
- ▶ Mašina (2016) „Lice i naličje Beograda na vodi“, tekst dostupan na: <http://www.masina.rs/?p=3794>
- ▶ NRC-Praxis Humanitarian Report (2016), *Serbia Refugee Response*, Belgrade.
- ▶ UN General Assembly (2012) *Resolution on Human Security – 66/290*, Geneva.
- ▶ UNHCR (2017) *Highlights and Statistic – Serbian Update*, 23-25 Jan 2017, Belgrade, dostupno na <https://data2.unhcr.org/en/documents/details/53339>

This project is supported by the European Commission

Prekogranična mreža za mir, međusobna pomirenja i ljudsku bezbednost

Prekogranična mreža za mir, međusobna pomirenja i ljudsku bezbednost je zajednička inicijativa partnerskih organizacija iz Bosne i Hercegovine (hCa i ORC), Bugarske (IRIS), Kosova (CDRP), Crne Gore (ZID), Srbije (SeConS) i Turske (hCa u Turskoj), čije je osnivanje podržala Evropska komisija. U okviru Mreže, svaka članica pristupa problemu bezbednosti iz drugačije perspektive, fokusirajući se na određeni aspekt (lokalni, građanski, regionalni) i oblast delovanja (zagovaranje, šira društvena mobilizacija, istraživanja). Zajednički imenitelj im je težnja ka bezbednosno orijentisanoj političkoj kulturi i strukturama u svojim sredinama. Umrežavanje ima za cilj jačanje održive transnacionalne građanske mreže kao aktera za očuvanje mira, međusobnog pomirenja i ljudske bezbednosti na lokalnom, nacionalnom i regionalnom nivou u cilju podsticanja i unapređenja društveno-političkih i pravnih transformacija u procesu evropskih integracija Balkana i Turske. Specifični ciljevi Mreže su izgradnja socijalnog kapitala, izrada preporuka za političke reforme, kao i umrežavanje lokalnog, regionalnog i EU nivoa.

U okviru Mreže sprovodi se niz aktivnosti, kao što su izgradnja kapaciteta, umrežavanje, istraživanje, zagovaranje, izrada godišnjih i tematskih izveštaja, organizacija regionalnih i međunarodnih konferencija i letnjih škola za istraživače i istraživačice u oblasti ljudske bezbednosti. Više informacija o Mreži: <http://cn4hs.org/>